

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

درس تمهیدی فی الفقه الاستدلالی

کتاب الطهاره
سطح ۲

درس دوم

استاد: حجت الاسلام والمسلمین امینی

آموزشیار: آقای مهاجری

مقدمه

در ادامه بیان محورهای مقدماتی برای ورود به بحث، در این درس به محور پنجم پرداخته می‌شود که در آن به نکاتی اشاره می‌شود که در امر تعلیم و تعلم کتاب مورد نیاز است و لازم است که استاد و شاگرد قبل از ورود به کتاب آنها را مد نظر قرار دهند. در محور پنجم در مجموع به نه نکته اشاره می‌شود.

محور پنجم: نکات لازم برای تسهیل فهم و مراجعه به کتاب

در درس گذشته چهار محور از نکاتی که پیش از ورود به کتاب لازم است بیان شود، بیان شد. در این درس به بیان محور پنجم می‌پردازیم که نکات و بایسته‌هایی است که در امر تعلیم و تعلم کتاب ضروری است این نکات عبارتند از:

۱. در این کتاب، مستند تمام مسائل بیان شده است و لذا لازم است برای فهم آن به اصول فقه مراجعه شود و الا در فهم مطالب کتاب با مشکل مواجه می‌شویم.

۲. برای فهم کامل مطالب کتاب باید با عناوین و اصطلاحات علم حدیث و رجال و درایه آشنا باشیم؛ عناوینی مثل حدیث صحیح، ضعیف، موثق و... زیرا کاربرد این عناوین در کتاب زیاد است.

۳. این کتاب در موارد متعددی روایات را از نظر سندی مورد بررسی قرار داده است. منبعی که بتوان برای شناخت روایان احادیث به آسانی به آن مراجعه نمود کتاب «المفید من معجم رجال الحدیث» نوشته محمد جواهری است که کتاب «معجم رجال الحدیث» مرحوم آیت الله خوئی را خلاصه نموده است و مطالب مفید آن را در یک جلد استخراج کرده است.

۴. در این کتاب با نام افرادی مثل شیخ مفید و سید مرتضی و... آشنا می‌شویم که لازم است اطلاعاتی در مورد آنها داشته باشیم در این زمینه هم کتب مبسوطی مثل «اعیان الشیعه» وجود دارد ولی مراجعه به آنها مشکل است و دسترسی به آن برای همه مقدور نمی‌باشد، لذا در این زمینه مراجعه به کتاب «الکنی و الالقاب» نوشته شیخ عباس قمی صاحب مفاتیح الجنان که در سه جلد به رشته تحریر در آمده است، سفارش می‌شود.

۳۴:۷→SCO۱

نکات لازم برای تسهیل فهم و مراجعه به کتاب

۵. از آنجایی که در این کتاب بسیاری از عناوین فقهی تعریف نشده‌اند، لازم است که استاد قبل از ورود به بحث این عناوین را تعریف نماید تا فهم مطالب کتاب برای دانش پژوه آسان تر باشد؛ مثلاً مولف محترم طهارت و یا آب مضاف را تعریف نمی‌کند و لازم است قبل از ورود به بحث این عناوین مورد تعریف قرار بگیرند.

۶. در این کتاب با قواعد فقهی هم مواجه هستیم مثلاً مؤلف دلیل مساله را قاعده طهارت یا قاعده سوق المسلمین یا قاعده ید بیان می‌کند. از آنجا که بسیاری از مخاطبان با قواعد فقهی آشنا نیستند، توصیه می‌شود به کتاب «دروس تمهیدیه فی القواعد الفقهیه» نوشته مولف محترم مراجعه شود.

۷. با تمام محسناتی که کتاب دارد ولی برخی از ابواب کتاب در هنگام تدریس نیاز به نظام و سازماندهی جدید دارند که اساتید محترم لازم است به این نکته توجه داشته باشند و در موارد مقتضی با سازماندهی مطالب نقص احتمالی کتاب را جبران نمایند.

۸. لازم است که در هنگام تدریس یا مطالعه کتاب، مسائل کتاب کاملاً از هم تفکیک شوند و در هنگام بیان مستندات، دلیل هر مساله ای به صورت مجزا مورد بررسی قرار گیرد تا فهم مطالب کتاب آسان تر باشد.

۹. این کتاب شامل چهار بخش عبادات، عقود، ایقاعات و احکام است و این تقسیم با همه اش کالاتی که دارد ولی تقسیمی است که فقهاء در کتب فقهی از آن استفاده می‌کنند و از مخترعات محقق حلی در کتاب «شرائع الاسلام» است.

منظور از عبادات مواردی مثل طهارت، نماز، روزه، خمس، زکات، حج، جهاد و... و منظور از عقود مواردی مثل بیع، صلح، اجاره، نکاح، مضاربه و... و منظور از ایقاعات مواردی مثل طلاق، عتق، یمین و... و منظور از احکام مواردی مثل ارث، دیات، قصاص، حدود و... است.

شهید اول در کتاب «القواعد و الفوائد» مبنای این تقسیم بندی را ذکر کرده است که از این قرار است:

مسئله اگر مربوط به امور اخروی باشد، جزء عبادات است و اگر مربوط به امور دنیوی باشد، چند قسم است:

الف. مسئله نیاز به ایجاب و قبول دارد که در این صورت در مباحث عقود از آن بحث می شود.

ب. مسئله فقط ایجاب دارد و مثل طلاق نیازی به قبول ندارد که در این صورت در مباحث ایقاعات از آن بحث می شود.

ج. مسئله نیاز به هیچکدام از ایجاب و قبول ندارد مثل ارث و... که در این صورت وارد قسم احکام می شود.

SCO۲ → ۲۴:۲۷